

Ἐνετικῶν φρουρῶν, ἐπομένως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραλειφθῆ ἢ περὶ ἀμύνης καὶ τῆς ὑπολοίπου Θεσσαλίας μναία, ἐὰν τοιαύτη ἀντετάσσετο ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ φρουρῶν αὐτῆς.¹ Ἡ ἄνευ ἐνόπλου ἀντιστάσεως κατάληψις αὕτη τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐνέχει ἐν ἑαυτῇ μεγίστην σημασίαν διὰ τὴν μετὰ τὴν Κατάκτησιν τύχην τῆς ἰδιωτικῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Γεωκτησίας, ὡς θέλομεν ἰδῆ ἀμέσως κατωτέρω. Πρὶν ὅμως παρακολουθήσωμεν εἰδικώτερον τὴν τύχην τῆς Γεωκτησίας, ἃς ἐπισκοπήσωμεν ἐν συντόμῳ τὴν κατάστασιν τῶν ἀστικῶν πληθυσμῶν τῆς Θεσσαλίας.

Ἐνεκα τῆς εἰρηνικῆς καταλήψεως, οὐχὶ μόνον καταστροφᾶς δὲν ὑπέστη, ὡς φαίνεται ἡ Θεσσαλία, ἀλλ' ἀπεναντίας εὐρίσκομεν ὀλίγα μετὰ τὴν κατάκτησιν αὐτῆς ἔτη τὰς πόλεις Λαρίσσης καὶ Τρικιάλων ἐν σχετικῶς ἀνθηρᾷ καταστάσει, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνεγερθέντων νέων Μαγαζείων ὡς καὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ εἶδους τῶν ἀσκουμένων ἐν αὐταῖς ἐπαγγελμάτων. Οὕτω ἀναφέρονται ἐν τοῖς ἀφιερωτηρίοις γράμμασι τοῦ Τουρχὰν βέη καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ὁμέρ βέη,² μάγειροι, (σκεμπετσῆδες) σελοποιοὶ, σαπυνοποιοὶ, ὑποδηματοποιοὶ, κασιτερωταὶ χαλκίων ἀγγείων, ἀρτοποιοὶ, οἱ καὶ νῦν ἐν Λαρίσσει ἐν χρήσει σακατσῆδες (ὑδροφόροι), κρεωπῶλαι, πεταλωταὶ, ἀρχιτέκτονες, χαλκεῖς, βαφεῖς, βυρσοδέψαι, μαραγκοὶ, ἀγγειοπλάσται, βελοποιοὶ καὶ κλειθροποιοὶ, κατέχοντες ὑπὸ ἐνοίκιον πολυάριθμα Μαγαζεῖα κείμενα ἐν Λαρίσσει καὶ Τρικιάλοις καὶ ἀφιερωθέντα ὑπὸ τοῦ Τουρχὰν βέη εἰς διάφορα εὐαγγῆ ἰδρύματα. Πρὸς τούτοις ἡ ὑπαρξίς **μεγάλης Ἀγορᾶς, Σιταροπαζάρου καὶ Ζωοπαζάρου** ἐν Λαρίσσει, καὶ ἡ ἀνέγερσις πολυαριθμῶν νέων κτιρίων (Μαγαζείων ἐν Τρικιάλοις καὶ Λαρίσσει) προσεπιμαρτυροῦσι ἐμπορικὴν κίνησιν καὶ οὐχὶ μαρασμῶδη κατάστασιν τῶν πρωτεύουσῶν τῆς Θεσσαλίας πόλεων. Ὁ σχετικῶς

¹ Μιχαὴλ Δούκα, ὡς ἄνω σελ. 189 καὶ ἐξῆς.—Martino Crusio, Turco-graecia σελ. 25 καὶ 137.—Hopf VII, 158.

² Ἀνέκδοτα, ἀποκείμενα παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ Λαρίσσης Α. Ἰωαννίδῃ ὑπ' ἀριθ. εἰρετηρίου του 2136 καὶ 2137.

μέγας ἀριθμὸς κρεωπωλαίων καὶ μαγειρείων ἢ ξενοδοχείων, ἢ μναία διαφόρων τροφίμων οὐχὶ εὐτελῶν, οἷον ὀρύζης, τραχανᾶ, βουτύρου, μέλιτος, τυροῦ, μπουλουγουρίου (τοῦ πεφημισμένου χόνδρου τῶν ἀρχαίων Θεσσαλῶν), τουρσίου, πετμεζίου (ἔφημα τῶν ἀρχαίων) καὶ πουργᾶ (σούπας), μαρτυροῦσι σχετικὴν κοινωνικὴν εὐημερίαν. Ὁ Τουρχὰν βέης εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Σουλτάνος ἀπένευμε τὴν Θεσσαλίαν ὡς Τιμάριον εἰς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν του, εἶχεν ἤδη ὀλίγα, μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Θεσσαλίας ἔτη, ἀπέραντον ἐν αὐτῇ ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν, ὡς δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν ἀναριθμήτων κτημάτων, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ προμνησθέντος ἀφιερωτηρίου γράμματος, ἀφιέρωσεν εἰς διάφορα ὑπ' αὐτοῦ δημιουργηθέντα εὐαγγῆ ἰδρύματα καὶ τὰ ὁποῖα θὰ γνωρίσωμεν ἀκριβέστερον κατωτέρω ἐν τῷ περὶ Βακουφικῶν κτημάτων κεφαλαίῳ.

Ἀποβλέποντες δὲ πρὸς τὴν κολοσσιαίαν ταύτην κτηματικὴν περιουσίαν τοῦ Τουρχὰν βέη, ἐνθυμίζουσαν ὁμοίως ἀρχαιοτέρων ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν τῆς Θεσσαλίας, ὡς τῶν Μαλιασηνῶν, τῶν Γαβριηλοπούλων, τοῦ Στρατηγοπούλου καὶ ἄλλων, ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ τῆς Εἰσαγωγῆς μνημονευθεισῶν, ἀγόμεθα αὐτομάτως εἰς τὴν ἐρώτησιν, πῶθεν ἄρά γε εἶχε τὴν προέλευσιν ἢ γιγαντιαία αὕτη ἰδιοκτησία; Εἶναι αὐτόδηλον, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον ὡς θίγον τὸ γενικώτερον ζήτημα **περὶ τῆς τύχης τῆς ἰδιωτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς** τῶν Ἑλλήνων ἐν Θεσσαλίᾳ Γεωκτησίας, μετὰ τὴν Τουρκικὴν κατάκτησιν. Ἐν ἄλλοις λόγοις ἤρπασαν, ἢ ἐδήμευσαν ἰδιωτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν Γεωκτησίαν οἱ Τούρκοι ἅμα τῇ κατακτῆσει τῆς Θεσσαλίας;

Ὅπως ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀνάγκη νὰ ἐπισκοπήσωμεν τὰ κατὰ τὴν Κατάκτησιν τελεσθέντα ἐν τε τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ ταῖς γειτονικαῖς Ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις, ὅπως γνωρίσωμεν τὴν τακτικὴν, τὴν ὁποῖαν οἱ Τούρκοι ἐτήρουν ἀπέναντι τῆς ἰδιωτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς Γεωκτησίας τῶν κατακτωμένων. Ἐνδιαφέροντα παραδείγματα ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην παρέχει ἡμῖν ἡ ἄλωσις τῶν γειτονικῶν διαμερισμάτων τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν Ἰωαννίνων.